TÜRK MAMLEKETTERDİN PARLAMENTTİK ASSAMBLEYASI

УКУКТУК МАСЕЛЕЛЕР ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК БАЙЛАНЫШТАР БОЮНЧА КОМИССИЯСЫНЫН

ОН БИРИНЧИ ЖЫЙЫНЫ

Баку, 2024-жылдын 4-марты

СУНУШТАМАЛАР

“ТүркПАга МҮЧӨ МАМЛЕКЕТТЕРДЕ ИЛИМИЙ-ТЕХНИКАЛЫК ИШТЕП ЧЫГУУЛАРДА ПАРЛАМЕНТТЕРДИН РОЛУ ЖАНА МЫЙЗАМДЫК КОЛДОО”

Парламенттик Ассамблея:

ТҮРКПАга мүчө парламенттердин ортосундагы көп тараптуу институттар аралык кызматташтыкка коммуникация технологияларынын жана санариптештирүүнүн салым **кошорун күтүү**;

Өлкөлөрдүн илимий-техникалык өнүгүүсүндөгү план, максат, милдет жана стратегияларын аныктоого мыйзам чыгаруу органдарынын таасир этүү потенциалын **түшүнүп**;

ТүркПАга мүчө мамлекеттердин илимий-техникалык өнүгүү потенциалын интеграциялоону **кубаттоо менен**.;

Дүйнөдө болуп жаткан өнүгүү процесстерин жакындан байкаган жана эл өкүлдөрүн объективдүү маалымат жеткирүү жагынан колдоо көрсөткөн Парламенттик изилдөө кызматтарынын маанилүүлүгүн баса белгилеп;

Илимий-изилдөө иштери жана өнүктүрүүнүн (R&D) инновацияларынын коомдук туруктуу өнүгүүнүн социалдык максаттарына жетүү үчүн зарыл экенин **эске алып;**

Өндүрүштүк каражаттардын өзгөрүшү боюнча Төртүнчү Өнөр жай революциясы катары мүнөздөлгөн Индустрия 4.0 тарабынан киргизилген Коом 5.0 концепциясын **эске алып**;

Жаңы технологияларды жана процесстерди кабыл алуу идеясына ылайык парламенттин инфраструктурасын жана кызматтарын модернизациялоону жана санариптик трансформациялоону **колдоо.**
Инновациялардын маданиятын көтөрүүнүн маанилүүлүгүнө жана инновацияларга суроо-талапты жогорулата турган жаңы саясат инструменттеринин таасирине **ишенүү**;
Ассамблея ТүркПАга мүчө мамлекеттердин парламенттерине төмөнкүлөрдү **сунуштайт:**

a) Илимий-изилдөө жана өнүктүрүү, инновация, санариптештирүү жана маалыматтык коопсуздук боюнча мыйзамдык базаны иштеп чыгуу, андан кийин ТүркПАга мүчө мамлекеттердин мыйзамдарын шайкеш келтирүү жана жакындаштыруу;
b) космостук ишкердик, космос өнөр жайы, космостук кендерди казуу, космоско чыгуу жана космосту изилдөө боюнча укуктук иш-чараларды жүргүзүү жана мыйзамдарды шайкеш келтирүү боюнча ТүркПАга мүчө мамлекеттердин кызматташуусун өнүктүрүү;
c) жашыл технологиялар деп аталган экологиялык жактан таза технологияларды кеңири колдонуу боюнча укуктук механизмдерди кабыл алуу жана ТүркПАга мүчө мамлекеттердин ортосунда гармонизацияны камсыз кылуу боюнча биргелешкен мыйзам чыгаруу иштерин жүргүзүү;
d) кызыкдар тараптарды биргелешкен илимий-изилдөө иш-чараларын жүргүзүүгө шыктандырууга багытталган инвестициялык программаларды натыйжалуу пайдалануу боюнча улуттук жана эл аралык мыкты тажрыйбаларды карап чыгуу, тиешелүү документтерди чогултуу жана ТүркПАга мүчө мамлекеттерге тиешелүү тармактагы мыйзамдарын жакындатуу үчүн талдоо;
e) ТүркПАга мүчө парламенттердин адистештирилген комиссияларынын жетекчилеринин арасында инновациялар жана санариптик маалымат каражаттары боюнча координациялык кеңешмелерди өткөрүү;
f) ТүркПАга мүчө парламенттер тарабынан маалыматтык технологиялардын (IT) негизинде ишке ашырылып жаткан электрондук парламенттин инфраструктурасын өркүндөтүү боюнча Биргелешкен эксперттик топтун отурумдарын уюштуруу;
g) ТүркПАга мүчө-өлкөлөрдүн илимий жана технологиялык институттары тарабынан тандалып алынган жаштар үчүн улуттук программалык камсыздоонун, эрте программалоо боюнча билим берүүнүн, санариптик маалыматтык коопсуздуктун жана социалдык медианы эффективдүү

башкаруунун маанилүүлүгү боюнча биргелешкен сертификатталган тренингдерди уюштуруу;

h) жумушчу күчүнүн эл аралык ишмердүүлүгүн жана эмгек миграциясын, патенттик жана интеллектуалдык менчик укуктарын укуктук жөнгө салууну иштеп чыгуу, адилеттүү атаандаштык чөйрөсүн камсыз кылуу жана ТүркПАга мүчө-өлкөлөрдөгү илимдин өнүгүшүнө жол ачуу үчүн изилдөөчүлөргө керектүү финансылык стимулдарды берүү, ошондой эле бул багытта биргелешкен жолугушууларды өткөрүү
i) технологиялык жана илимий изилдөөлөрдүү иштеп чыгуу тармагында изилдөөчүлөргө жана практиктерге жардам көрсөтүү үчүн маалыматтарды чогултууну жана жайылтууну камсыз кылуу жана ТүркПАга мүчө мамлекеттерге тиешелүү тармактагы кызматташуусунун артыкчылыктарын аныктоо;
j) инновациялар тармагындагы кызматташтыкты координациялоо жана ТүркПАга мүчө мамлекеттерде технологиялык ноу-хауды аныктоо үчүн биргелешкен Технологиялык борборду түзүү;
k) ТүркПАга мүчө парламенттерде жасалма интеллектти (AI) колдонууну камтыган жыйындардын протоколдорун даярдоо үчүн стандартташтырылган инфраструктураны түзүү, жасалма интеллектти колдонуу (AI);
l) ТүркПАга мүчө мамлекеттерде жасалма интеллект, маалымат илими жана киберкоопсуздук сыяктуу субъекттерде керектүү иш менен камсыз кылуу максатында бирдиктүү саясатты аныктоо жана кызматташуунун укуктук базасын түзүү;
m) биргелешкен жолугушууларды уюштуруу жолу менен маалыматтардын коопсуздугу боюнча ченемдик укуктук актыларды кабыл алууга мүмкүндүк берүү;
n) жаңы технологиялардын, өзгөчө чоң маалыматтар жана жасалма интеллекттин кыймылдаткыч күчүн электрондук парламенттин ишине тартуу үчүн парламенттердин IT-эксперттеринин ортосунда тажрыйба алмашуу жолугушууларын уюштуруу.